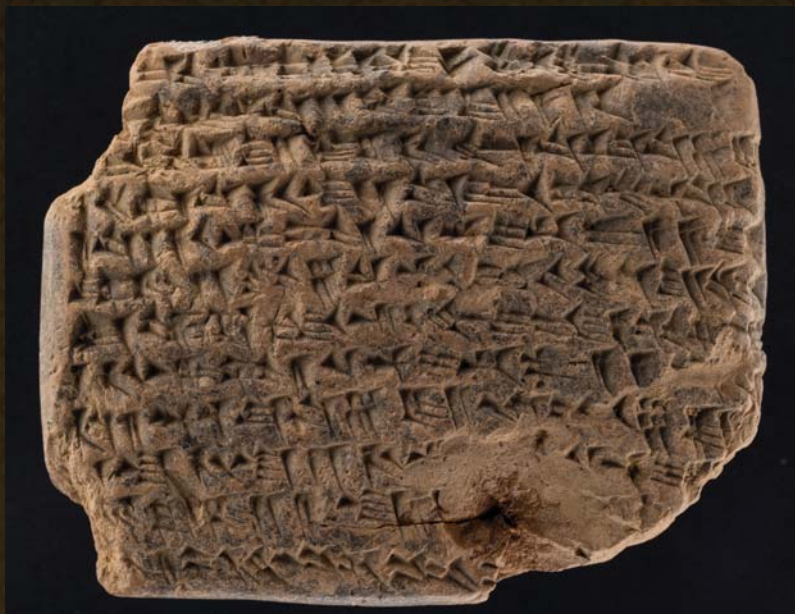

Židovští uprchlíci z arabských zemí

*Rodina jemenských Židů na cestě pouští do
uprchlického tábora zřízeného americkou Joint
Distribution Committee blízko Adenu*

Israeli National Photo Archive

Klínová tabulka z doby babylonského exilu dosvědčující starobylost židovské komunity v Iráku. Tabulka obsahuje řadu židovských jmen a zaznamenává smlouvu o pronájmu jalovice mezi Ageem, synem Achíkamovým, a Jahu-Azarem, dvěma bratry z židovské osady Al-Jahudu v jižním Iráku. 507 př. n.l.

Ze sbírky Cindy a Davida Sofera. Foto: Ardon Bar-Hama. Vystavena na výstavě „By the Rivers of Babylon“ v jeruzalémském Bible Lands Museum, 2015-2016.

Dějiny a kontext

Židovka v islámských zemích

Tisk, 17. století. Ze sbírky Beit HaTfucot

Židovský lékař v islámských zemích

Tisk, 17. století. Ze sbírky Beit HaTfucot

Židovský národ se zrodil před více než třemi tisíciletími v Izraelské zemi. Od starověku se v řadě sousedních oblastí etablovala centra židovské civilizace. Významné židovské komunity existovaly na celém Blízkém východě, v severní Africe, v Babylonii, v Levantu, na Arabském poloostrově, v Jemenu a v oblasti Perského zálivu po více než dva tisíce let, staletí před příchodem islámu a dobytím území Araby.

Rozsah islámské expanze k roku 750 n.l. V každém z označených měst existovaly velké židovské komunity.

Se svolením: Sir Martin Gilbert

Expanze islámu

Pod vládou islámu byli Židé považováni za dhimmí, občany druhé kategorie, kteří byli nuceni platit zvláštní daně, nosit znamení na oděvu a byli předmětem různých dalších diskriminačních nařízeních. Tam, kdy bylo právo šaría uplatňováno v přísné formě, bývali židovští sirotci násilně nuceni ke konverzi k islámu.

Hrob proroka Jonáše
Severní Mosul, Irák, kolem
roku 1930 Sbirka Vilnai

Hrob proroka Ezechiele, Kfil, Irák
Ze sbírky Beit HaTluot

Židovský svatební průvod. Debdou, Maroko, kolem roku 1920.

Náboženství

Mnohé základní texty židovské kultury – talmud, hlavní kodexy židovského zákona a sidur (modlitební kniha) – byly sepsány židovskými učiteli, kteří žili na území dnešního Blízkého východu. V babylonských městech Pumbedita a Sura kvetly slavné talmudické akademie, kde sloužil jako exilarcha Saadia Gaon, otec židovsko-arabské filosofické a právní literatury. Maimonides dokončil svá slavná díla Mišne Tora a Průvodce zbloudilých v Egyptě. Arabští sousedé nazývali Židy „lidem Knihy“ a mnozí muslimští vládcí jejich sekulární vzdělání a lékařské vědění vysoce cenili, přestože židovskou náboženskou praxi opakovaně omezovali.

Synagoga na předměstí Alžíru, Alžírsko, 1916

Ze sbírky Beit HaTucot

Pohřební bratrstvo Chevra kadiša, Alžírsko, 1901. Ze sbírky JIMENA

Rituální obřizka, Tunisko 1909

Ze sbírky Beit HaTucot

Žáci talmudické školy, Bagdád, Irák, kolem roku 1930

Foto archiv Jad Jicchak Ben-Zvi

Vzdělávání

Až do moderní doby bylo židovské vzdělávání – podobně jako arabské – založeno hlavně na studiu náboženských textů. V reakci na pogromy a krutou diskriminaci byla v roce 1860 založena organizace Alliance Israélite Universelle, která měla Židy připravit na moderní dobu a boj o rovnoprávnost. Aliance pracovala na tom, aby židovské děti na Blízkém východě a v severní Africe mohly získat prvotřídní vzdělání. Mnozí absolventi studovali na zahraničních univerzitách a získali vědecké tituly, například Claude Cohen-Tannoudji a Serge Haroche, kteří obdrželi Nobelovu cenu za fyziku. V důsledku nárůstu arabského nacionalismu ve 20. století však byli Židé marginalizováni a postupně vyloučeni z veřejného života. Ve 30. a 40. letech byly zavedeny kvóty na vyšší vzdělávání.

Třída v ješivě Beit David, Maroko, kolem roku 1930

Foto archiv Jad Jicchak Ben-Zvi

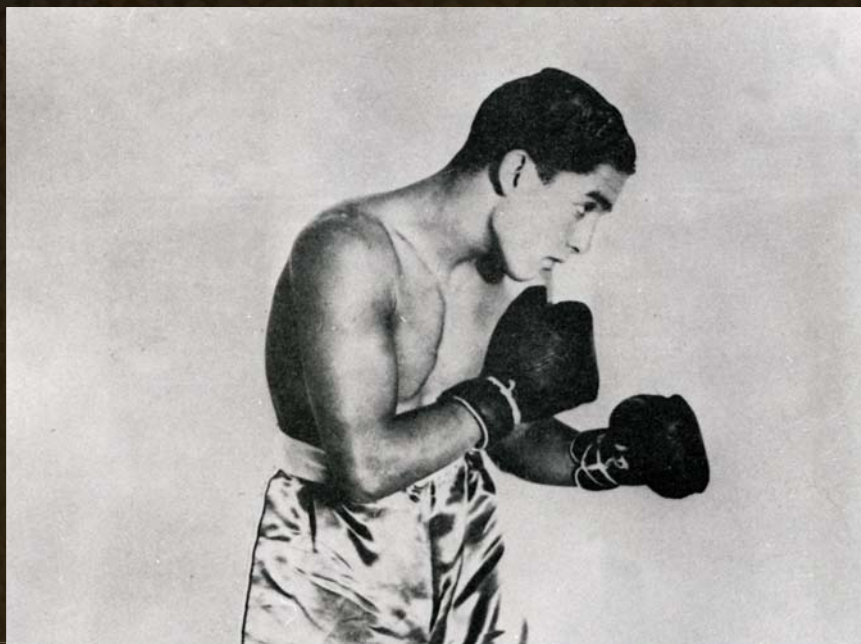

Shromáždění studentů ve škole Ocar Torah, Casablanca, Maroko, kolem roku 1930

Foto archiv Jad Jicchak Ben-Zvi

Děti v purimových kostýmech v židovském komunitním centru v Alžírě, Alžírsko, 1956

Sport

*Světový šampion muší váhy Victor „Mladý Perez“,
původně z Tuniska, 1931*

Ze sbírky Beit HaTtuot

Židé se nemohli zapojit do místních arabských sportovních sdružení, a tak si organizovali vlastní spolky, například Makabi. Někteří vynikli v mezinárodních soutěžích, jako Alphonse Halimi, světový šampion bantamové váhy z Alžíru, nebo Zizi Taieb, šampion v plavání a vodním pólu z Tuniska. Guido Asher byl hvězdou egyptského národního basketbalového mužstva a Pierre Darmon narozený v Tunisu byl na osmém místě mezinárodního tenisového žebříčku.

*Hebrejský sportovní den, Damašek,
Sýrie, 1936*

Foto archiv Jad Jicchak Ben-Zvi

*Ženský basketbalový tým Makabi, Káhira,
Egypt, 1943*

Ze sbírky Levany Zamir

Židé si sice uchovali vlastní identitu, alev literatuře, poezii a hudbě významně obohatili arabskou kulturu. Yaqub Bilbul byl průkopníkem iráckého románu a povídky. Togo Mizrahi byl známý egyptský režisér, herec, producent a scénárista. Saleh al-Kuwaity je mnohými považován za otce moderní irácké hudby a Dawood Hosni napsal první arabskou operetu.

Šejch El Afrite, židovský zpěvák, básník, spisovatel a skladatel, Tunis, 1884

Ze sbírky Beit HaTfucot

Kultura

Židovský orchestr, Irák, 1933

Ze sbírky Babylonian Jewry Heritage Center, Or Jehuda.

Židovský houslista, Tunis, 1920

Ze sbírky Beit HaTfucot

Když měli Židé svobodu, prosperovali, ale když byly jejich svobody okleštěny, trpěli krutou chudobou. Mnozí Židé v Egyptě, Iráku a Adenu dosáhli úspěchů v podnikání a obchodu a jejich příspěvek k arabskému hospodářství vysoce převyšoval jejich počet. Když odešli, po židovských komunitách zůstal, nebo jim byl zabaven, majetek v hodnotě mnoha miliard dolarů.

Hospodářský život

Sir Heskell Sassoon, ministr financí irácké vlády, 1920-1925

Ze sbírky Beit HaTfucot

Židovský prodavač cukrovinek v Sýrii za první světové války

Ze sbírky Beit HaTfucot

Obchod Isaaca Gabbai v Egyptě, 1930

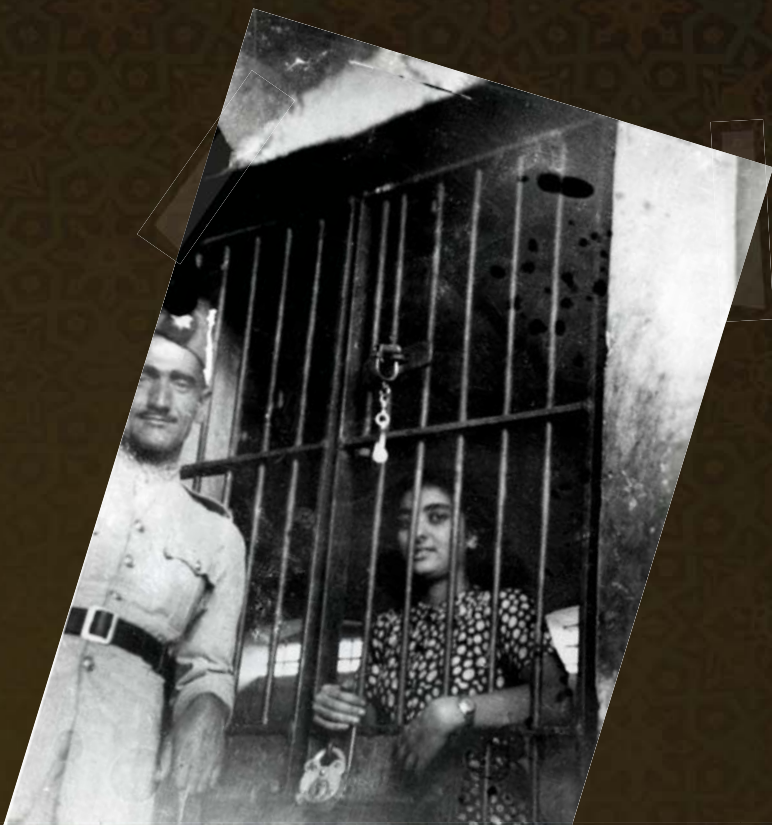
Ze sbírky Beit HaTfucot

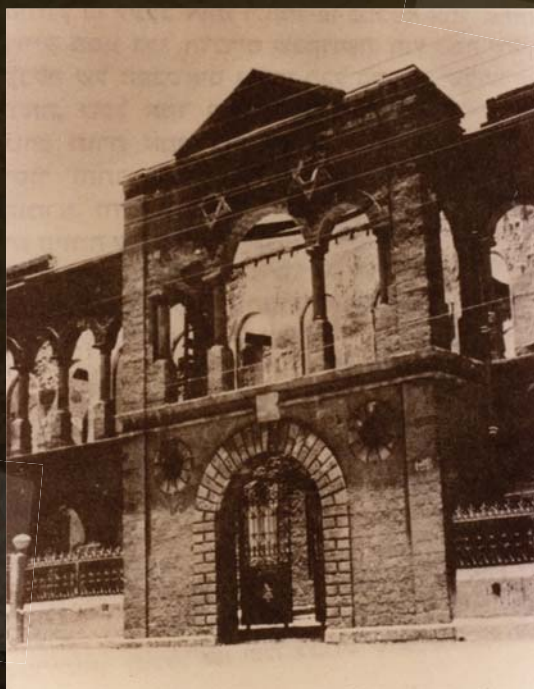
Postavení Židů bylo po mnoho staletí často nejisté. Mnohokrát došlo k masakrům a etnickým čistkám, jako bylo zničení židovských obcí na Arabském poloostrově v 7. století. V Maroku, Libyi a Alžírsku byli Židé nuceni žít v ghettech nebo ohrazených čtvrtích zvaných melach. V Jemenu a Iráku byli Židé opakovaně postaveni před volbu konvertovat k islámu, nebo zemřít. Krevní pověra a jiná falešná obvinění vedla k rozsáhlým nepokojům; a ve 30. a 40. letech docházelo k nacisty inspirovaným masakrům na Židech v Libyi, Egyptě a Alžírsku; neblaze proslulý byl pogrom zvaný farhud v Bagdádu.

Herzila Lukal zatčená za sionistickou činnost, Erbil, Irák, 1948

Ze sbírky Beit HaTfucot

Diskriminace a pogromy

Vypálená synagoga, Aden, 1948

Ze sbírky Jigala Ben Shaloma

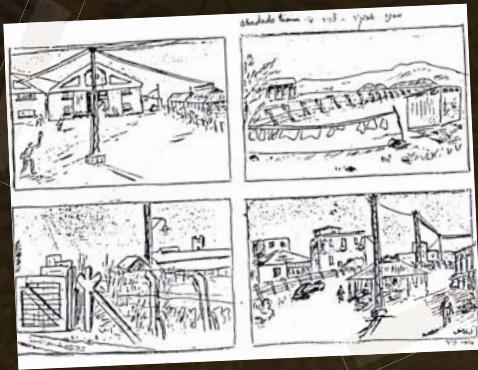
Pohřeb Šmuela Jorňiho, teenager zabitého v Tunisu, červen 1952

Ze sbírky Beit HaTfucot

Vypleněný židovský dům při pogromu v Zuwiyi, Libye, 1945

Ze sbírky Levany Zamir

Kresby z trestaneckého tábora Abu Qir u Alexandrie, kde byly stovky Židů zadržovány asi 18 měsíců až do vyhnání ze země

Ze sbírky Levany Zamir

Konfiskační dekret, kterým egyptské úřady zabavily majetek Hizkiahu Ibrahima Basrawiho, spolu s majetkem dalších Židů

Vyhnání z arabských zemí

Před schválením plánu OSN na rozdělení mandátní Palestiny, podle něhož měl vzniknout židovský a arabský stát, navrhl politický výbor Arabské ligy zákon upravující právní postavení židovských obyvatel.

Podle něj měly být zmrazeny židovské účty v bankách zemí Arabské ligy a těmito penězi měl být financován odpor proti „sionistickým ambicím v Palestině“; Židé považovaní za aktivní sionisty měli být internováni jako političtí vězni a jejich majetek měl být konfiskován. Tyto a další akty státní represe a násilí urychlily masový zánik starobyklých židovských komunit, často za zoufalých hospodářských podmínek. Celkem 850 000 Židů bylo donuceno opustit arabské země. Proces vyhnání a exodu pokračoval až do 70. let.

Operace „Kouzelný koberec“: Židé z Jemenu jsou letecky přepravováni do Izraele.

Ze sbírky Beit HaTfucot

Dívka nesoucí svého bratra v blátě tábora Beit Lid, zima 1950

Israeli National Photo Archive

Jemenští Židé čekají na leteckou přepravu do Izraele, Aden, 1949

Israeli National Photo Archive

Přistěhovalci z Maroka s dětmi ve stanovém uprchlickém táboře, Izrael, 1949

Israeli National Photo Archive

Dne 14. května 1948 byl vyhlášen Stát Izrael. Navzdory útoku šesti arabských armád usilujících o jeho zničení se v masových imigračních vlnách u jeho břehů objevily stovky tisíc Židů. Byli mezi nimi Židé přeživší holocaust v Evropě a téměř celé židovské komunity z Libye, Jemenu a Iráku.

Mladý stát byl po dlouhé válce za nezávislost v těžké hospodářské situaci a nebylo snadné poskytnout novým přistěhovalcům bydlení a práci. Dočasné přístřeší poskytly tábory ma'abarot s příbytky z vlnitého plechu a stany; byla vytvářena pracovní místa a vyučovala se hebrejšтина; byl rozšířen vzdělávací systém, aby se postaral o potřeby desetitisíců dětí přicházejících z různých prostředí. Další velké vlny přistěhovalců z nově ustavených samostatných států v severní Africe, Maroka a Tuniska, následovaly koncem 50. a počátkem 60. let.

Lidský kapitál – zkušenosti, talent a pevné odhodlání – těchto Židů z arabských zemí má velký podíl na úspěchu Izraele, a to navzdory desítkám let konfliktu v oblasti plně násilí.

Integrace v Izraeli

Mezinárodní postavení

Na Židy z arabských zemí se nepochybně vztahuje definice uprchlíků podle mezinárodního práva: měli „oprávněné obavy před pronásledováním z důvodů rasových nebo náboženských“ a Vysoký komisařát OSN pro uprchlíky (UNHCR) několikrát potvrdil, že OSN považuje Židy prchající před pronásledováním v arabských zemích za uprchlíky, na něž se vztahuje mandát UNHCR. Ve všech relevantních mezinárodních mnohostranných a dvoustranných dohodách (rezoluce RB OSN 242, Madridská konference, mírová smlouva mezi Izraelem a Egyptem, Cestovní mapa pro mír) se o „uprchlících“ mluví obecně a tento pojem zahrnuje Židy stejně jako Araby.

"All the News That's Fit to Print"

The New York Times.

LATE CITY EDITION Section 1

NEWS INDEX, PAGE 71, THIS SECTION

COPYRIGHT, 1954, BY THE NEW YORK TIMES COMPANY

VOL. XLVII, No. 12,995

NEW YORK, SUNDAY, MAY 16, 1954

FIFTEEN CENTS

JEWS IN GRAVE DANGER IN ALL MOSLEM LANDS

By MALLORY BROWNE
Special to The New York Times

LAKE SUCCESS, N. Y., May 15—For nearly four months, the United Nations has had before it an appeal for "immediate and urgent" consideration of the case of the Jewish populations in Arab and Moslem countries stretching from Morocco to India.

Even four months ago, it was the Zionist view that Jews residing in the Near and Middle East were in "extreme and imminent danger." Now that the end of the mandate has precipitated civil war or even worse developments in Palestine, it is feared that the repercussions of this in Moslem countries will put the Jewish populations in many of these states in mortal peril.

Reports from the Middle East make it clear that there is serious tension in all Arab countries. The Jewish populations there are gravely worried at the prospect that an Arab-Jewish war may

Nine Hundred Thousand in Africa and Asia Face Wrath of Their Foes

EGYPT	45,000
IRAQ	30,000
TRANSJORDAN	15,000
SOUTH ARABIA	7,000
SYRIA	6,000
YEMEN	6,000
LEBANON	5,000

UP above, only those Jordan's Arab Legion is considered a first-class force.

servants in the employ of the Syrian Government have been discharged. Freedom of movement has been "practically abolished." Special frontier posts have been established to control movements of Jews.

In Iraq no Jew is permitted to leave the country unless he deposits \$5,000 (\$20,000) with the Government to guarantee his return. No foreign Jew is allowed to enter Iraq even in transit.

In Lebanon Jews have been forced to contribute financially to the fight against the United Nations partition resolution on Palestine. Acts of violence against Jews are openly admitted by the press, which accuses Jews of "poisoning wells," etc.

Danger Emphasized

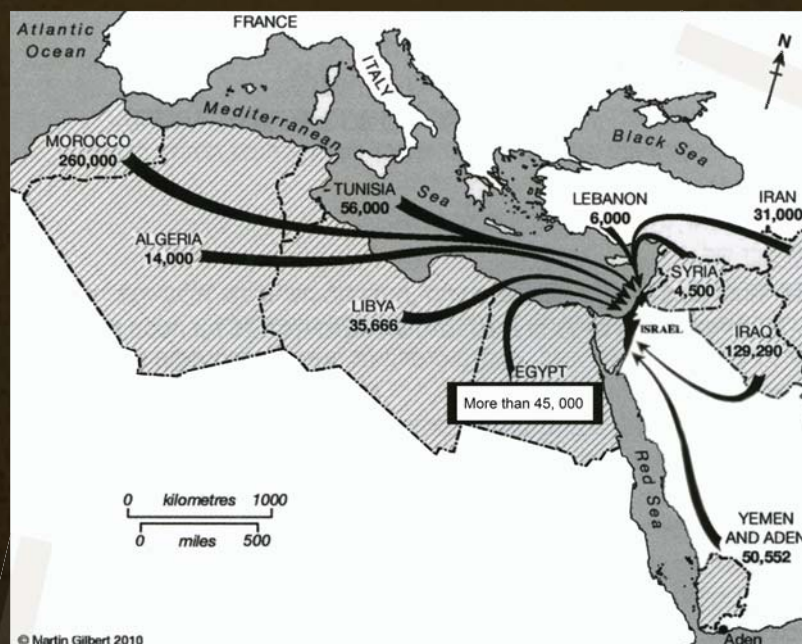
Giving many other details of persecution, this report declares that "the very survival of the Jewish communities in certain Arab and

Spravedlnost a úsilí o mír

Uznání práv Židů vyhnaných z arabských zemí je otázkou pravdy a smíření. Aby byl mírový proces věrohodný a trvalý, musí mít všichni uprchlíci stejná práva a musí se s nimi zacházet v souladu s mezinárodním právem.

Přesto však na masové porušování lidských práv Židů z arabských zemí, zničení jejich starobylých, kdysi kvetoucích komunit, zabavení jejich majetku a jejich vyhnání ze zemí, kde sídlili po tisíciletí, nedala OSN a mezinárodní společenství nikdy adekvátní odpověď.

Při hledání míru na Blízkém východě je uznání práv Židů z arabských zemí otázkou spravedlnosti, poctivosti a historické pravdy.

Počet židovských obyvatel, kteří po vzniku státu Izrael opustili arabské země.

Se svolením: Sir Martin Gilbert

Osobní příběhy: Maurice Shohet (Irák)

„Mohli jsme se posledním pohledem rozloučit se zemí, kde jsme vyrostli a žili. Země, kterou jsme měli opustit, vyvolávala v mé mysli vír myšlenek. Milovali jsme Irák více než mnozí Iráčané. Vybavovaly se mi různé vzpomínky na toto území mezi Eufratem a Tigridem. Obrazy se mi v mysli střídaly jako ve filmu: škola, kam jsem chodil, synagogy, v nichž jsem se modlil, hroby proroků, jež jsem navštívil. Myslel jsem na potomky starobylé irácké židovské obce, jejíž počátky sahají do doby babylonské říše, a na konec, který ji zde potkal po založení Státu Izrael. Myslel jsem na chudáky Židy, na nichž si Irák vyléval zlost, když jeho armáda utrpěla potupnou porážku spolu s ostatními arabskými armádami za Šestidenní války.“

Osobní příběhy: Regina Bublil Waldman (Libye, 1967)

Gina Bublil Waldman
v roce 1960
v purimovém kostýmu

Když vypukla Šestidenní válka mezi Izraelem a jeho arabskými sousedy, bylo mi devatenáct. Maminka mi volala do práce, že na ulicích jsou tisíce lidí, kteří se vydali rabovat a zapalovat židovské majetky. Prosila mě, ať se schovám, protože na ulicích bylo příliš nebezpečno na to, abych šla domů.

Jeden z britských inženýrů ve firmě se uvolil, že mě schová u sebe doma. Shodou okolností to byl křesťan. Ze své skrýše jsem viděla, jak plameny stravují sklad mého otce. Vraždění, rabování a zapalování židovského majetku trvalo několik dnů.

Skrývala jsem se celý měsíc, než jsem se vrátila domů. Všichni Židé byli vyhnáni a jejich majetek včetně bankovních účtů vláda zkonfiskovala. Mohli jsme si vzít jen pár kufrů a trochu peněz.

Když jsme odjížděli, ozbrojení vojáci nás eskortovali nákladním autem, údajně aby nás „bezpečně“ dopravili na letiště. Namísto toho nás vyhodili na ulici. Nastoupili jsme do autobusu na letiště, který zastavil uprostřed pouště. Řidič tvrdil, že má potíže s motorem, a průvodčí údajně šel pro pomoc, takže jsme opět zůstali sami. Hledala jsem oporu u tatínka, ale ten byl hrůzou celý strnulý. Vyrasila jsem pryč hledat pomoc. Celá jsem se strachy třásla, ale zlost mě poháněla kupředu.

Když jsem doběhla k čerpací stanici, průvodčí právě telefonoval. Vyrvala jsem mu sluchátko z ruky a zavolala britskému inženýrovi, který mě předtím skrýval. Když jsem se otočila k odchodu, dveře zastoupili tři muži, a průvodčí byl jedním z nich. Ztuhla jsem, v krku mi vyschlo, srdce mi bušilo. Proklouzla jsem dveřmi a běžela zpátky k autobusu.

Všude byl benzín a řidič držel v ruce zápalky. Měl v plánu zapálit autobus s mou rodinou uvnitř. Právě v tu chvíli se objevil britský inženýr. Nastoupili jsme do jeho auta a spěchali na letiště. Když jsme přijeli, nosiči odmítli naložit naše zavazadla a plivali na nás. Přiletěli jsme do Říma, kde má rodina žije dodnes.“